

Køge Bugt-medaljen i guld til Indien

I 1774 blev der præget et guldeksemplar af den store og berømte medalje til minde om søslaget i Køge Bugt 1677¹. Eksemplaret var bestilt af Asiatisk Kompagni. Det har møntdirektør Hans Schierven Knoph (1771-88) allerede omtalt i sit store mønthistoriske manuskript fra 1777². Det er også kendt, at stemplerne til medaljen er bevarede på Nationalmuseet, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling samt at forsidestemplet har betydelige skader, som kan ses på yngre eksemplarer af medaljen.

Asiatisk Kompagni havde frem til 1777 ansvaret for handlen på og forvaltningen af kolonien Trankebar i Indien. Kompagniet måtte derfor af politiske hensyn ofte modtage og give gaver i Indien. Det i 1774 bestilte guldeksemplar af Køge Bugt-medaljen skulle sammen med andre gaver gives til den magtfulde Muhammed Ali Khan (1717-95), der herskede over den sydindiske region Carnatic (Karnatak) og var allieret med det i Indien afgørende Britiske Imperium³.

I løbet af 1760'erne opbyggede det danske guvernement i Trankebar et godt forhold til Muhammed Ali Khan. Det skete ved hjælp af gavegivning og anden støtte.

Af Michael Märcher

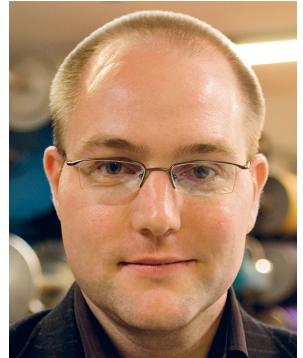

Fig. 1: Guldeksemplar af Køge Bugt-medaljen. 12,8 cm, 661 g. Nationalmuseet, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling.

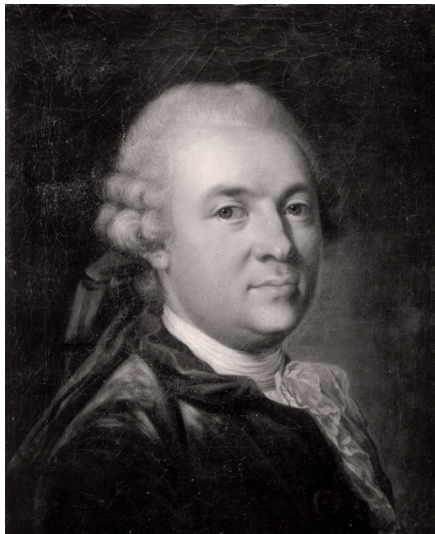

Fig. 2: Medaljør D.J. Adzer. Maleri efter original på Kunstakademiet, udført cirka 1765 af Lorenz Pasch (1733-1805). Cirka 38 x 46 cm.

Nationalmuseet, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling.

Muhammed Ali Khan var jævnligt i strid med herskeren over Tanjore, som var det landområde, der omgav kolonien Trankebar. Konflikten blev optrappet i starten af 1770'erne, og den svageste part (herskeren af Tanjore) bad guvernementet i Trankebar om at mægle. Danskerne havde forbindelser til begge parter, og guvernementet ville af Tanjore blive belønnet for mæglingsopgaven. Belønning skulle være et nyt stykke land ved kolonien mod en årlig afgift. Guvernementet tog i 1773 mæglerrollen på sig, men krigen brød ud, før forhandlingerne kom i gang. Tanjore tabte og blev 1773-74 erobret af Muhammed Ali Khan, der fik hjælp fra briterne. Han mistede dog området få år senere, da briterne ændrede politik.

Straks efter Muhammed Ali Khans sejr i 1774, blev han lykønsket af guvernementet i Trankebar. Hans venlige gensvar fra oktober 1774 betonende det gode venskab mellem ham og guvernementet. Danskerne udnyttede den gode stemning, og fik af Muhammed Ali Khan den belønning for mæglingen, som herskeren af Tanjore havde stillet dem i udsigt. "Sagen kom i Orden, og Kompagniet overtog fra 1ste Juli 1775 den ny Landstrækning paa 90 Aar mod en aarlig Afgift af 6500 Pardaus [portugisisk sølv mønt, anvendt i Indien]. Disse 6 ... [landsbyer], Tirulatschery, Aipady, Adlupakum, Palleru, Erutukadi og Sattanur laa mod Vest udenfor den Grav, som omgav Trankebars gamle Distrikt."⁴

På baggrund af ovenstående skrev Asiatisk Kompagni allerede den 2. november 1774 til møntdirektør Knoph på Mønten i København. Kompagniet ønskede at lade slå den store Køge Bugt-medalje 1677 i guld som en present til Muhammed Ali Khan. Det skulle ske ved udlån af medaljestemplerne fra Rosenborg Slot, som selvfølgelig skulle leveres tilbage til slottet i samme stand. Det blev hurtigt vedtaget, at hofmedaljør Daniel Jensen Adzer (1731-1808) skulle være til stede og undersøge stemplerne ved ud- og tilbageleveringen.

Først den 6. december berettede Adzer skriftligt, at han havde examineret stemplerne og var af den opfattelse, "at endskiöndt disse Stempler haver satt sig noget, og at de formedelst Deres Störrelse ere vanskelige at udpræge, saa

troer jeg dog, at de med Lømpen uden Tvivl kunde udstaae den behørigte Prægning, naar [bemelte] Stempler ikkun med den dertil fornødne Forsigtighed blive iagttaget, saasom der til disse Stempler udfordres langt meere Tiid, end som til andre Stempler.”⁵

Med den positive nyhed fik Asiatisk Kompagni travlt. Der blev den 12. december skrevet til Knoph, at sagen med stemplerne nu var i orden. Desuden meddelte kompagniet, at det ville levere det fornødne guld, så snart det fik besked om det fornødne kvantum. “I övrigt udbedes at disse Medailler⁶ maatte med det allerforderligste vorde slagne, da den yderlige Tiid for sammes Destination, formedelst Skibets Afgang, nu er saa nær for Haanden, at et lenger Op-hold vilde blive alt for u-behagelig, for Directionen [for Asiatisk Kompagni], om dets gode Dehsein [hensigt] udi det Tilfælde fremdeeles skulde hindres.”⁷

Sagsakterne omtaler ikke problemer med guldlleveringen eller stemplerne, så formentlig blev medaljen præget i december 1774 og siden med et af kompagniets skibe sejlet til guvernementet i Trankebar. Dens skæbne kendes ikke, men der er umiddelbart grund til at tro, at sagen gik som planlagt. Det vil sige, at guldeksemplaret i 1775? kom til at indgå i den politiske gavegivning, som i 1760-70'erne fandt sted mellem guvernementet i Trankebar og Muhammed Ali Khan.

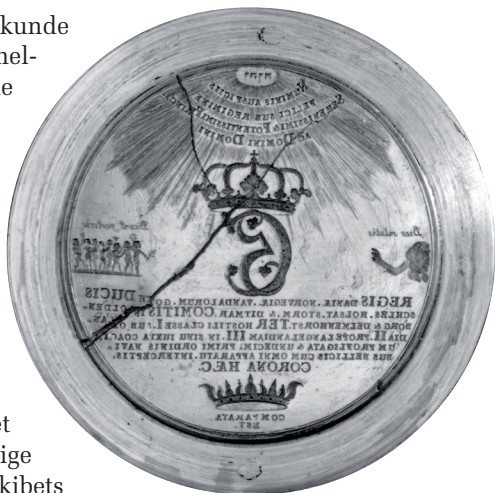

Fig. 3: Det beskadigede forside-stempel til Køge Bugt-medaljen 1677. Cirka 17,5 cm.

Nationalmuseet, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling.

1. Guldeksemplarer af medaljen er blandt andet omtalt i B.F. Brekke: “Køge Bugt” Medaljen 1677, Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad, København 1992, 134-142 og Gildas Salaün & Sylvie de Turckheim-Pey: To hidtil ukendte eksemplarer af Køge Bugt medaljen 1677, Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad, 2003, 23-26.

2. Der kendes flere eksemplarer af manuskriptet. Nationalmuseet, Den kgl. Mønt- og Medaillesamling har to eksemplarer, signatur XVI B 95. Se også Numismatisk Forenings Medlemsblad, XIV, 1934, 78ff.

3. Artiklen er skrevet i forfatterens fritid på baggrund af Rigsarkivet: Den Kgl. Mønt, Mønten i København, Indkomne breve, 1774 og Kay Larsen: De dansk-ostindiske koloniers historie. Trankebar, København 1907, 91-93.

4. Kay Larsen, s. 93.

5. Indkomne breve, 1774, 261.

6. Kompagniet ønskede også et guldeksemlar af medaljen Den Oldenborgske Stamme 1749, Galster nr. 435. Georg Galster: Danske og norske medailler og jetons ca. 1533 – ca. 1788, København 1936.

7. Indkomne breve, 1774, 261.